

Tariffnemndas vedtak av 12. oktober 2018 om fortsatt allmenngjøring av tariffavtaler for persontransport med turbil

Protokoll 6/2018

Innledning

Saken gjelder videreføring av allmenngjøring av tariffavtaler for persontransport med turbil. Det vises til forskrift 31. mars 2017 nr. 534 hvor to tariffavtaler for persontransport med turbil er allmenngjort. Tariffnemnda har mottatt til behandling felles begjæring fra YS og LO om fortsatt delvis allmenngjøring av Bussbransjeavtalen av 2018 mellom NHO og NHO Transport på den ene siden og YS og Yrkestrafikkforbundet på den annen side, og Bussbransjeavtalen 2018-2020 mellom NHO og NHO Transport på den ene siden og LO og Norsk Transportarbeiderforbund på den annen side. Nemnda sendte saken på høring 26. juni med høringsfrist den 20. september 2018.

I møte 12. oktober 2018 fattet nemnda vedtak om fortsatt delvis allmenngjøring av de to nevnte overenskomstene.

Denne saken er behandlet av utvidet nemnd, jf. allmenngjøringsloven § 3 annet ledd. I tillegg til Tariffnemndas faste medlemmer har nemnda bestått av Lin-Andrea Gulbrandsen (YTF) og Jon H. Stordrange (NHO Transport).

I begjæringen viser YS og LO til at allmenngjøringen for turbil kun har vært virksom i tre år, og at tall fra Arbeidstilsynets tilsyn med ordningen i 2016 og 2017 viser et fortsatt behov for allmenngjøring. Det fremholdes at statistikken viser at det fortsatt er et betydelig antall brudd på regelverket, både hva gjelder lønn og kost og losji. Det er også vist til en spørreundersøkelse Yrkestrafikkforbundet har gjennomført blant utenlandske sjåførere i Oslo-området sommeren 2017. Når oppgitt månedslønn ble sett i sammenheng med oppgitt arbeidstid per dag og måned, hadde mange av sjåførene under allmenngjort timelønn. Undersøkelsen viste også at en stor andel av de observerte turbussene på undersøkelsesstedene var utenlandskregistrerte busser med utenlandske sjåførere. Lo påpeker at dette viser at de tidligere dokumenterte utfordringene i turbilbransjen fortsatt er aktuelle.

Høringsrunden

LOs begjæring om fortsatt allmenngjøring ble sendt på høring 26. juni med svarfrist 20. september 2018. LO hadde ingen merknader utover det som er anført i begjæringen.

Arbeidstilsynet fremlegger tall fra sine tilsyn på området persontransport med turbuss i perioden 2015-2017 som viser at arbeidsgivere innen norsk persontransport med turbuss utbetaler lønn i samsvar med forskriften i 77 prosent av tilfellene, mens det for utenlandsk persontransport med turbuss kun utbetales lønn i samsvar med forskriften i 47 prosent av

tilfellene. For kost og losji er tallene henholdsvis 82 prosent for norske og 74 prosent for utenlandske. Tilsvarende tall per 7. august 2018 viser at det ved tilsynene innen norsk persontransport med turbuss ikke ble funnet noen brudd vedr. utbetaling av allmenngjort lønn, mens det for utenlandsk persontransport med turbuss ble utbetalt lønn i samsvar med forskriften i 35 prosent av tilfellene. For kost og losji er tallene henholdsvis 86 prosent for norske og 87 prosent for utenlandske.

Tilsyn med bestillere og hovedleverandører både for turbiltransport og godstransport i perioden 2016-2017 viser at kun tre av ti bestillere informerer om bestemmelsene, og kun halvparten av hovedleverandørene. To av ti bestillere har systemer og rutiner for å påse at lønns- og arbeidsvilkår hos transportvirksomheten de kjøper tjenester fra, er i overensstemmelse med gjeldende allmenngjøringsforskrift for transport om bestemmelsene, og kun tre av ti av hovedleverandørene har det samme. Resultatene for 2018 så langt viser en reduksjon i brudd både på informasjons- og påseplikt hos bestillere og hovedleverandører. Arbeidstilsynet påpeker at gjennomsnittsberegning av arbeidstiden for sjåførere skaper utfordringer for tilsynene, og ber om at Tariffnemnda i forskriften angir hvor ofte lønn skal utbetales og at man også angir rammer for gjennomsnittsberegningsperioden for lønn, gjerne tilsvarende reglene i arbeidsmiljøloven § 14-15 første ledd.

LO viser til uttalelsen fra Norsk Transportarbeiderforbund, som er vedlagt høringssvaret. Norsk Transportarbeiderforbund støtter forslaget. Det påpekes at tilsyn i 2016 og 2017 har avdekket mange brudd på de allmenngjorte bestemmelsene, og at allmenngjøringen har hatt så kort levetid at Arbeidstilsynet må få bedre tid til å utarbeide effektive kontrollrutiner. Norsk Transportarbeiderforbund mener derfor at fortsatt allmenngjøring er svært viktig.

NHO bemerker innledningsvis at de er opptatt av ordnede arbeidsforhold og at en allmenngjøring innen rammene av allmenngjøringsloven, herunder Norges EØS—rettslige forpliktelser, kan være et hensiktsmessig virkemiddel i tilfeller der enkeltbransjer opplever utfordringer. Det påpekes at Allmenngjøringsloven stiller krav til dokumentasjon for at utenlandske arbeidstakere utfører arbeid på vilkår som er samlet sett dårligere enn gjeldende tariffavtale mv, jf. § 5. NHO legger til grunn at Tariffnemnda etter høringsrunden foretar en grundig vurdering av hvorvidt dokumentasjonskravet er oppfylt. NHO understreker at loven gir en fakultativ adgang for Tariffnemnda til å beslutte allmenngjøring dersom vilkårene er oppfylt, og nemnda må således vurdere forholdsmessigheten av det enkelte vedtak.

NHO Reiseliv er imot forslaget til videreføring av allmenngjøringsforskriften for persontransport, og skriver følgende:

Vi frykter at forskriften på sikt skal ramme norsk reiselivsnæring, særlig hoteller, spisesteder og turistmål i distriktene, som baserer en betydelig del av sin virksomhet på bussturisme. Vi mener at forskriften sammen med et vidtrekkende kontrollapparat, skaper et uforholdsmessig byråkrati, der en turistbuss risikerer å bli stanset av Arbeidstilsynet med krav om å måtte fremlegge omfattende dokumentasjon. Vi er redd for at dette vil skremme utenlandske turoperatører fra å legge bussturen gjennom Norge. Etter vår oppfatning ble beslutningen om å innføre allmenngjøring av tariffavtalen for turbil i 2015, tatt på et alt for tynt dokumentasjonsgrunnlag, med udokumenterte enkeltsaker som ikke ga et representativt bilde

av situasjonen. I høringsbrevet fra Tariffnemnda datert 28. juni 2018, er det vist til at Arbeidstilsynet har hatt tilsyn med forskriften sommeren 2016 og 2017, og at tilsynet finner en høy grad av brudd på de allmenngjorte bestemmelsene. Videre er det oppgitt i hvor mange prosent av tilsynene det er funnet brudd på minstelønnen og den allmenngjorte bestemmelsen om kost og losji. Det står imidlertid ingenting om hvor mange tilsyn som faktisk har vært gjennomført. Så lenge dette ikke fremkommer av høringsbrevet, har informasjonen liten verdi mht. å kunne vurdere hvorvidt det foreligger et dokumentert behov for videreføring. Vi bemerker i tillegg at bruddprosenten må vurderes i lys av at Arbeidstilsynet driver risikobasert tilsyn.

NHO Transport støtter anmodningen om fortsatt allmenngjøring. En fortsatt allmenngjøring er etter NHO Transport sin oppfatning viktig for å unngå uakseptable lønns- og arbeidsvilkår for utenlandske sjåførere og hindre en uheldig konkurransevridning mellom utenlandske og norske transportører. NHO Transport uttaler videre at:

Tallene fra Arbeidstilsynet gjengitt i Tariffnemndas høringsbrev indikerer at allmenngjøringsbestemmelsene blir etterlevet i begrenset grad. De gjengitte tallene er imidlertid per 13.04.18. Nye akkumulerte tall for tilsyn av utenlandske turbiler fra 2015 og frem til 07.08.18 viser at 56 prosent av utenlandske sjåførere ikke fikk allmenngjort lønn. Tilsvarende tall for norske sjåførere var 14 prosent. Når det gjelder kost og losji, lå andel avvik på 24 prosent for utenlandske og 14 prosent for norske. NHO Transport har også fått resultatene av tilsyn rettet mot bestillerleddet, og disse tallene baseres på 153 tilsyn overfor kjøpere av både turbuss- og godskjøring. Tallene viser at hele 82 prosent av kjøperne ikke har systemer og rutiner for å påse at bestemmelsene overholdes av underleverandør og 71 prosent har ikke krav om bruk av allmenngjorte lønns- og arbeidsvilkår i sine kontrakter.

NHO Transport påpeker avslutningsvis at tilsynene med bestillerleddet avdekker at man ved en fornyelse av allmenngjøringsforskriften har et stort potensial for høyere etterlevelseshastighet ved å intensivere kontrollvirksomheten overfor bestillerleddet og dermed indirekte øke bevisstheten i forhold til solidaransvaret.

Spekter støtter ikke en fortsatt allmenngjøring av tariffavtale for turbiltransport. Spekter skriver at allmenngjøring er et kraftig myndighetsinngrep som kun må brukes der det klart er dokumentert at lønns- og arbeidsvilkårene ligger klart under det som må anses som sosialt akseptabelt i Norge. Dersom nemnda likevel finner å ville videreføre allmenngjøringen har Spekter ingen merknader til at satsene justeres i tråd med resultatet fra overenskomstrevisjonen 2018.

Virke mener at det ikke er dokumentert at vilkårene for allmenngjøring er oppfylt. Virke viser til sitt tidligere hørings svar av 29. januar 2015, der det ble påpekt at det ikke var tilstrekkelig dokumentasjon på lønns- og arbeidsforhold som tilsa at vilkårene for allmenngjøring var til stede. I høringsnotatet fra Tariffnemnda vises det til at det nå registreres flere overtredelser av allmenngjøringsvedtaket. Virke vil gjerne påpeke at overtredelser av allmenngjøringsvedtaket i seg selv ikke er tilstrekkelig dokumentasjon til å påvise at vilkårene for allmenngjøring er til stede.

Yrkestrafikkforbundet støtter begjæringen om fortsatt allmenngjøring for persontransport med turbil. Yrkestrafikkforbundet mener at resultatene fra Arbeidstilsynets kontroller bekrefter at det fortsatt er mange brudd på de allmenngjorte bestemmelsene i denne bransjen, og at utenlandske ansatte får vesentlig dårligere vilkår enn norske. Dette er i tråd med de erfaringene Yrkestrafikkforbundet gjør seg i bransjen, og de resultatene forbundet har sett i sin undersøkelse som er referert i begjæringen.

YS og deres medlemsforbund støtter fortsatt allmenngjøring. YS bemerker at de ikke kan se at det har skjedd endringer i bransjen som tilsier at det ikke lenger er behov for allmenngjøring.

Akademikerne, Justis- og beredskapsdepartementet, Samferdselsdepartementet og Utenriksdepartementet har ingen merknader.

Tariffnemnda innhentet i forkant av behandlingen statistikk fra SSB over lønnsnivået bransjene som var begjært allmenngjort.

Tariffnemndas vurderinger

Tariffnemnda finner etter en samlet vurdering av dokumentasjonen fremlagt i begjæringen om fortsatt allmenngjøring, de opplysninger som er fremkommet i høringsrunden, samt informasjon innhentet fra SSB, at det fortsatt er grunn til å tro at utenlandske arbeidstakere utfører arbeid på vilkår som samlet sett er dårligere enn det norske arbeidstakere har. Vilårene for fortsatt allmenngjøring etter allmenngjøringsloven § 5 anses etter dette oppfylt.

Nemnda har særlig lagt vekt på Arbeidstilsynets og bransjeorganisasjonenes beskrivelser av forholdene i bransjen, samt SSBs lønnsstatistikk.

Tariffnemnda har i tidligere vedtak lagt til grunn at bestemmelsene i forskriften om dekning av kost og losji er i samsvar med EØS-retten, jf. Høyesteretts avgjørelse i Rt-2013-258 (Verftssaken). Nemnda fatter sine vedtak innenfor rammene av det rettskildebildet nemnda til enhver tid finner bindende for nemndas kompetanse. Tariffnemnda er kjent med ESAs synspunkter på Høyesteretts avgjørelse og Tariffnemndas praksis. I tillegg er det fattet vedtak om endringer i utsendingsdirektivet som vil få virkning fra 2020. Tariffnemnda har tatt dette i betraktning ved vurderingen av bestemmelsene.

Nemnda delte seg i et flertall og et mindretall hva gjelder spørsmålet om det er grunnlag for å ha med regler om kost og losji i allmenngjøringsforskriften.

Et mindretall, medlemmene Weltzien og Cordero-Moss mente prinsipalt at det ville være i strid med utsendingsdirektivet å ta inn slike bestemmelser. Tariffnemndas flertall, medlemmene Nafstad, Bodding, Holden, Gulbrandsen og Stordrange, konkluderte med at det er nødvendig å stille krav om utgiftsdekning for å oppnå formålet med allmenngjøringen. Flertallet viser til at dette vilkåret har betydning for hva som utgjør den faktiske lønnen, og at det vil kunne undergrave minstelønnen dersom arbeidstakerne må dekke utgiftene sine selv i forbindelse med at de blir sendt på oppdrag hvor overnatting borte fra hjemmet er nødvendig. Dette gjør seg gjeldende på samme måte i turbilbransjen som i andre bransjer, som har regler om utgiftsdekning.

Flertallet mener at bestemmelsen vedrørende dekning for kost og losji ikke er i strid med norsk rettsstilstand. Avgjørelsen inntatt i Rt-2013-258 er fremdeles retningsgivende for hva nemnda kan legge til grunn. Hva gjelder bestemmelser om «offentlig orden», og i den sammenheng betydningen av den norske forhandlingsmodellen, trepart-samarbeidet og frontfagsmodellen, vises for så vidt til dommens avsnitt 159-170. Nemnda er klar over den kritikk som er reist mot Høyesteretts avgjørelse og til ESA sitt syn på regelverket. Samtidig er det også vedtatt et nytt utsendingsdirektiv som skal tre i kraft i 2020 hvor kost og losji vil kunne inkluderes i minstelønnsbegrepet. Nemndas flertall har etter dette konkludert med at det formål og de hensyn som ligger bak allmenngjøringsloven, se til eksempel nevnte dom avsnittene 62-72, sammenholdt med de endringer som kommer i utsendingsdirektivet, gir et tilfredsstillende hjemmelsgrunnlag for bestemmelsen i den nye forskriften.

Avslutningsvis har nemnda foretatt en presisering i § 7 vedrørende ikrafttreden og opphør av forskriften for å tydeliggjøre at forskriften gjelder inntil nemnda treffer nytt vedtak, men at forskriften oppheves dersom det ikke kreves ny allmenngjøring innen en måned etter at tariffavtalen er avløst av en ny avtale. Dette følger allerede av allmenngjøringsloven § 7.

Tariffnemndas vedtak

Med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. har Tariffnemnda truffet vedtak om fortsatt allmenngjøring av tariffavtaler for persontransport med turbil.

Tariffnemndas vedtak innebærer at forskriften om allmenngjøring av tariffavtaler persontransport med turbil videreføres uten endringer, men med justerte lønnssetser i henhold til begjæringen.

For nærmere begrunnelse for forskriften for øvrig vises til Tariffnemndas opprinnelige vedtak 27. mai 2015 om fastsettelse av forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler for persontransport med turbil, og vedtak av 12. oktober 2015 om endringer i forskriftens omfangsbestemmelse.

Oslo, 12. oktober 2018

Dag Nafstad
Steinar Holden
Giuditta Cordero-Moss
Knut Boddig
Kurt Weltzien
Lin-Andrea Gulbrandsen
Jon H. Stordrange

Forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler for persontransport med turbil

Hjemmel: Fastsatt av Tariffnemnda 12. oktober 2018 med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. (allmenngjøringsloven) § 5.

Kap. I. Innledende bestemmelser

§ 1. Grunnlaget for allmenngjøring

Forskriften er fastsatt på grunnlag av Bussbransjeavtalen av 2018 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og NHO Transport på den ene side og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Yrkestrafikkforbundet på den annen side og Bussbransjeavtalen 2018–2020 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og NHO Transport på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Transportarbeiderforbund på den annen side.

§ 2. Virkeområde og gjennomføringsansvar

Forskriften gjelder for arbeidstakere i bedrifter som utfører persontransport med turvogn eller buss når transporten ikke krever tildeling av løyve ved konkurranse etter yrkestransportlova § 8. Forskriften gjelder også kabotasje kjøring, det vil si når en utenlandsk transportvirksomhet driver midlertidig turbiltransport med på- og/eller avstigning i Norge. Forskriften gjelder ikke grensekryssende transportvirksomhet (internasjonal transport) ut over dette.

Arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppdrag som nevnt i første ledd skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Forskriften gjelder ikke lærlinger og personer på arbeidsmarkedstiltak.

Kap. II. Lønns- og arbeidsvilkår

§ 3. Lønnsbestemmelser

Arbeidstakere som utfører arbeid i henhold til § 2, skal minst ha en lønn per time på kroner 155,87.

§ 4. Regulering av lønn i forskriftens virketid

Tariffnemnda kan endre satsen i § 3 som følge av tariffrevisjoner.

§ 5. Utgifter til kost og losji

Det skal avtales ordninger vedrørende kost og losji. Arbeidsgiver skal som hovedregel sørge for kost og losji, men fast diettsats, betaling etter regning eller liknende kan avtales.

Kap. III. Fravikelighet m.m.

§ 6. *Fravikelighet*

Forskriften kommer ikke til anvendelse dersom arbeidstaker samlet sett er omfattet av gunstigere lønns- og arbeidsvilkår i henhold til avtale eller etter det lands rett som ellers gjelder for arbeidsforholdet.

Kap. IV. Ikrafttreden m.m.

§ 7. *Ikrafttreden og opphør*

Forskriften trer i kraft 1. desember 2018.

Forskriften gjelder inntil Tariffnemnda treffer nytt vedtak. Forskriften opphører likevel å gjelde dersom partene i tariffavtalene ikke har krevet nytt vedtak innen en måned etter at tariffavtalene er avløst av nye avtaler, jf. allmenngjøringsloven § 7.

Forskrift 31. mars 2017 nr. 534 om allmenngjøring av tariffavtale for persontransport med turbil oppheves samtidig med ikrafttredelse av denne forskrift.